

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת חיי שרה
כו מרחשון תשפ"א

א.שבע ועשרים ומאה מדינה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים חיי שרה:

אומר רש"י:

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו, בת ק' ככתב כ' לחטא, מה בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא, ובת כ' ככתב ז' ליופי.

שני חיי שרה. כלן שוין לטובה.

מובא במדרש רבה:

"ויהיו חיי שרה מאה שנה". יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה" (תהילים לז, יח) כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים בת כ' ככתב ז' לנוי בת ק' ככתב עשרים שנה לחטא.

ד"א "יודע ה' ימי תמימים" זו שרה שהיתה תמימה במעשיה א"ר יוחנן כהדא עגלתא תמימה "ונחלתם לעולם תהיה" שנאמר "ויהיו חיי שרה" מה צורך לומר שני חיי שרה באחרונה לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעולם הזה ולעולם הבא.

נביא דברי הזהר (פרשת ויחי רכא, ב):

ויקרבו ימי ישראל למות. [תרגום] שנינו אמר רבי חייא כתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה שם בקיומו יעקב וכאן במיתתו ישראל שכתוב ויקרבו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי כך הוא ודאי שהרי לא כתוב ויקרב יום ישראל למות אלא ימי וכי בכמה ימים מת בן אדם? והרי בשעה אחת, ברגע אחד מת ויוצא מן העולם.

אלא כך למדנו כשהקב"ה רוצה להשיב אליו את רוחו, כל אותם ימים שעומד בן אדם בעולם הזה נפקדים לפניו ונכנסים בחשבון וכשנקרבים לפניו להכנס בחשבון מת האדם ומשיב הקב"ה אליו את רוחו אותו ההבל שהוציא ונפח בו משיב אותו אליו.

אשרי חלקו של אותו אדם שימיו התקרבו אל המלך בלי בושה ולא נדחה יום אחד מהם החוצה שימצא שבאותו יום שנעשה בו חטא לכן כתוב בצדיקים קריבה [ואיך יקרבו] משום שקרבים ימיו לפני המלך בלי בושה.

מדברי הזהר עולה, כי המוות משמש כנקודת מבחן לעצם חיותו של הנפטר. רק לאחר המוות, ניתן לבדוק באיזו מידה היו חיי הנפטר מוצדקים. צדיקותו של האדם נחשפת במלואה במיתתו, בהיותו המתייצב לפני הקב"ה ללא בושה. ונראה שזה גם הכוונה לגבי שרה אמנו, שכל ימיה שוין לטובה.

לפי זה אפשר להבין דברי המדרש רבה בהמשך:

רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם בקש לעוררן אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה מאה ועשרים ושבע ותמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינות:

מסביר רבי דוד שלמה אייבשיץ בספרו ערבי נחל (חיי שרה, תקס"ב): ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים חיי שרה. פרש"י ז"ל בת ק' ככתב כ' כו'. וביארו המפרשים, כי לא היה ראוי להזכיר שנה בכל פרט, כי האדם מתחלה חי ק', ואח"כ עוד כ', ואח"כ עוד ז', ומדהזכיר תיבת שנה בכל מנין משמע שהק' והכ' והז' היו כולם בפעם אחת ע"ש בדבריהם. ויש לדקדק, דלשון שני חיי מיותר, ורש"י ז"ל בא לישב זאת ופירש כולם שוים לטובה, וקשיא דכבר מוכח זה מרישא דקרא בת ק' ככתב כ' כו'. ובמדרש רבה בפ' זו, רבי עקיבא היה דורש והצבור מתנמנמים, ביקש לעוררן, אמר, מה ראתה אסתר למלוך על קכ"ז מדינות, לפי שהיתה בת

בתה של שרה שחיתה קכ"ז שנים כו'. ותמוה, מה ענין ביקש לעוררן בדרוש הזה וכי לא אמר דרושים נחמדים אחרים ואף על פי כן נתנמנמו. ותו, מה ענין זכות הזה שחיתה קכ"ז שנה, ואם לומר שבכל אותן שנים היתה צדקת, הרי לא הזכיר צדקתה כלל, והרי החיים עצמן אין בזה זכות כי מאת ה' היתה זאת. ותו, לא דמי, דהמדינות כולם היו לה בפעם א' משא"כ השנים סדורים ובאים זה אחר זה. עוד במדרש רבה (בראשית רבה נח, א) יודע ה' ימי תמימים כשם שמעשיהם תמימים כך ימיהם תמימים. ויש לדקדק, מה שייך תמימות בימים. וגם יש לדקדק, מה ענין דדריש להאי קרא על שרה.

והנלע"ד לבאר כל זה, דאמר הכתוב (משלי י, כו) יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה. הענין הוא, כי עולמות העליונים אינם נופלים תחת הזמן, וכידוע פ' הרמב"ם בראשית ברא אלקים. ולהסביר קצת, הנה ידוע שאין שום מציאות בזה העולם שלא יהא מציאות דק רוחני למעלה, וכל מציאות שהוא כאן דק יותר מחבירו, יורה יותר על דקות וקדושת שרשו למעלה. ולכן אנחנו רואין בזה העולם מציאות הזמן סדור ובא מדי יום יומו, והוא מציאות רוחני אינו מושג גם כאן מציאותו רק בשכל, וזה יורה ששרשו למעלה גדול מאד ורוחני וכל יום ויום יש לו שורש למעלה כל ימי עולם עומדים כולם יחד בגבהי מרומים דברים רוחניים קדושים, אלא שלפי זה העולם השפל אינו כדאי ואינו יכול לסבול בפעם א' יותר מקדושה אחת מאלו הקדושות, לכן אין נשפע בשום פעם יותר מקדושת יום א'. ולכן זה העולם נופל תחת הזמן, כי בגמר יום א' שפעו בא יבא שפע וחיות של יום השני שאי אפשר שישפיעו שניהם גם יחד, ולכן שיתא אלפי שני הוי עלמא (ראש השנה לא, א) שכך עלה מנין שורש הימים המשפיעים חיותם כל יום ביומו, משא"כ למעלה עומדים כל הימים יחד ואין שם עבר הווה ועתיד רק הכל הווה.

ובזה יובן מה שהראה הקב"ה לאדם דור דור ודורשיו (סנהדרין לח, ב) וכן למשה רבינו ע"ה, דלכאורה איך יצייר ראות בדבר אשר עדיין לא בא, אלא לפי שלמעלה כל הדבר הטוב הכל בא ואין שם עתיד כלל וכאמור. והנה הקב"ה נתן לנו תורתו, והמדריגה הקטנה שבצדיקים הוא שבכל יום יום מתקן קדושת שורש היום ההוא, ע"י שמקיים חובת היום ההוא וכאשר יגיעו ימי חלדו להפטר מן העולם הנה כל אותן הימים שלו הם, ומתלבש בהם כל יום בקדושת יום ההוא, וכאשר כלו אותן הימים חוזר לתחלתו להתלבש מדי יום ביומו כי הנשמה להיותה דבוקה בגוף כל ימי חייה יארע לה מאורעות הגוף ונופלת תחת הזמן אף אחר פטירתה, והראיה ממש"ה (ישעיה סו, כג) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר כו', דזה קאי על הנשמות, הרי שנופלת תחת הזמן, ולכן בכל יום מתלבשת בקדושת יום ההוא דבר יום ביומו, אלא דאף על פי כן לא יחסר לבושה לעולם, דבשלמא בזה העולם היום היוצא לא יחזור עוד, משא"כ שם שכל הימים עומדים קיימים גם יחד וק"ל. [...]

ולפ"ז נבין שיש מדריגה יותר גדולה בצדיקים ממדרגה הראשונה. כי כאשר יתקדש האדם מצד מעשיו הנה ימשוך קדושה ממקום גבוה יותר, וכן עד"ז ריבוי מדרגות כל אשר יותר יתקדש יהיה חיותו ממקום גבוה יותר עד שאפשר שיהיה חיות צדיק ממקום הכולל שנה, נמצא בכל יום מתקן שנה שלימה והרי שכר צדיק זה ותקנותיו רבים אין מספר, וכן יהיה באפשר צדיק יותר עליון שחיותו ממקום הכולל עשר שנים או מאה ואלף וכיוצא. וזש"ה יראת ה' תוסיף ימים, שע"י יראת ה' יוכל להתוסף על הימים עד שאפשר שחיות יום א' אצלו כולל אלף שנים או יותר, משא"כ הרשע אפילו שנותיו תקצורנה, כי אין מתקן אפילו יום ביומו וק"ל.

מותאם ונערך עם השלמת מקורות ע"י בנו יונתן יוסף, מתוך שיחתו השבועית של הרב בצרפתי.

לקבלת השיחה ב M או ב WhatsApp : A0583245820@gmail.com או באתרים לדעת ודרשו

ומסתבר שצדיק כזה שחיותו ממקום כולל בודאי מוכרח שיחיה כך שנים כזה העולם אם יותר יותר כמו חיי שאר אנשים שימיהם באים סדורים זה אחר זה אבל לא יחסר כי חיות כל כך שנים נחלתו הוא. וזש"ה יודע ה' ימי תמימים, ואמר המדרש כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים, רצה לומר כפי ערך תמימותם וצדקותם כך ערך ימי חייהם **שכל יום ויום כולל חיות הרבה שנים**, ולז"א ונחלתם לעולם תהיה, ר"ל שמשך כל כך שנים יש לו נחלה בזה העולם לחיות בהן כל זמן שעומד בצדקתו במדריגה הזו הכולל חיות כולל ולא יפגום באמצע ח"ו ממילא מהחיות ההוא הכולל נשפע לזה העולם כל כך ימים פרטים וזלתי אם יפגום ח"ו באיזה פעם דאז נפסק החבל וזה פשוט, משא"כ אם יהיה תמיד בצדקתו לא יופסק ע"ד שאמר רשב"י (זהר אדרא זוטא ח"ג דף רפח,א) אסהדנא עלי דכל יומאי בחדא קטירא אתקטירנא, ר"ל שלא היה לו בשום פעם בחינת קטנות אזי מוכרח שיחיה כ"כ שנים כפי שכולל שורש חיותו. ולזה הטעם משה רבינו ע"ה לא מת עד שנסתמו ממנו מעינות החכמה כמשארז"ל (סוטה יג,ב), והיינו לפי שהוא היה שקול נגד כל ישראל הכוללים כל העולמות וחיותו ושרשו היה מן המדריגה העליונה אשר נכלל בו כל שיתא אלפי שני, וא"כ היה מוכרח מצד מקור חיותו שיחיה כל ימי עולם לפי שהוא היה תמיד בבחינת גדלות, לכן הוכרח שיפסקו ממנו מעינות החכמה והבן.

והיינו דאמר נמי הכא. ויהי חיי שרה, ר"ל חיותה של שרה היה מאה שנה כו', ר"ל שכל יום היה כולל מאה שנים ועשרים שנים ושבע שנים כך היה חיותה כולל, והמעייין בטעמי תורה יראה בבירור שמדריגת חיות שורשה היה ממקום הכולל קכ"ז שנים ממילא בכל יום תיקנה קכ"ז שנים. ואמר אח"כ, שני חיי שרה, ר"ל שמצד שחיותה כולל קכ"ז שנים לכן כך היו שני חייה בזה העולם השנים הפרטים וכאמור. וע"ו כ' רש"י כולם שוים לטובה, ר"ל שמצד שאנו רואין **ששני חייה היו כפי שורש חיותה** מוכח שלא היתה בשום פעם בקטנות רק היתה כל ימיה בחד קטירא, [בקשר אחד] **והיינו כולם שוים לטובה**, ודו"ק.

ועפ"ז מבואר המדרש בענין רבי עקיבא, כי אדם ההמוני לא היה תמיד בבחינה אחת, רק יהיה **בגדלות בעת תורה ותפלה** אבל ייעף ויגע ונפול **באותה שעה ממדריגתו**, והוא אז בבחינת קטנות. ולסבה זו, הגם שהיה רבי עקיבא דורש דרושים נחמדים מ"מ נתנמנמו כי השיגם עיפוי ועייפות ובאו לקטנות, ואמר להם מוסר שכלי שראוי לאדם להתגבר שלא יהיה בשום פעם בקטנות דאנו רואין שאסתר מלכה על קכ"ז מדינות, עבור שרה שחיתה קכ"ז שנים, ר"ל שחיותה היה כלול קכ"ז, מדחויגן שחיתה קכ"ז, והיינו לפי שחיותה בכל יום היה מן קכ"ז שנה מרוב צדקותיה כך היו לה כל הקכ"ז מדינות **בפעם אחת** כמו שחיתה קכ"ז שנים בפעם אחת, וזה לא היה רק ע"י שלא נפלה בשום פעם ממדריגתה וכמש"ל שהיו כולם שוים לטובה, ולכן יראה כל אדם שיגיע למדה זו ודו"ק.

ומסביר החתם סופר:

ויהיו חיי שרה וגו' שני חיי שרה, ובמדרש יודע ה' ימי תמימים כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים וכו', כבר כתבתי לעיל דבסתם אנשי העולם לא יוחשבו הלילות כחשבוננו של יצחק פלגא דלילי' וכו' אך הצדיק גם בלילה כל מעשיו לה' אפי' רעיונותי' על משכבו ושינה שלו הכל לשם ה', ובאשת חיל הנאמר על שרה כתיב **ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה**, א"כ שנותיהם כפולים והיינו שני חיי שרה, שני לשון שנים כי חייה כפול והיינו שנותיהם **תמימים ולא יחסרו הלילות** וע"כ כשרצה ר"ע לעורר הישנים בדרשותיו, אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות, אלא תבא בת בתה של שרה שחיותה קכ"ז שנה, ואלו **לא נדדה שינה מעיניה** וגם בלילה לא שכב לבה לא היה מגיע לה שכר קכ"ז שנה אלא החצי שהוא ס"ד שנה ולמה מלכה על קכ"ז מדינות אע"כ ותקם בעוד לילה וגו' וא"כ איך **גם ביום נישן בשעה שחכם יושב ודורש**, ויעוין ברש"י שכל הפרשה נדרשת על התורה.

ואפשר להוסיף עוד פירוש, שהיו מתנמנמים בצרות הגלות כמו שמובא בנחל קדומים (ד"ה ויהיו חיי שרה מאה):

במדרש אמרו רבי עקיבא היה יושב ודורש וראה הצבור מתנמנמין בקש לעוררם אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינה אלא תבא אסתר

שהיא בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז ותמלוך על קכ"ז מדינות. וצריך ביאור. ושמעתי משם הרב מהר"ר אליהו הכהן ז"ל בעל שבט מוסר שפירש שישראל **עייפי הגלות** הווים שוכבים וז"ש ראה הצבור מתנמנמין בצרות הגלות.

כמו שמסביר **האבן עזרא** (מדרש ב') על הפסוק "אני ישנה ולבי ער" (שיר השירים ה,ב):

והעניין איך תאמרי: ויאכל פרי מגדיו (שיר השירים ד,טז) אחר שעלתה שכינה גלו ישראל לבבל.

אמרה כנסת ישראל: "**אני ישנה**", בגלות בכל כאדם שהוא במחשך.

וענין "**ולבי ער**", שהייתי מתאוה לחזור עם השכינה כשהייתי.

ר"ע בקש לעוררם משינת הגלות ולחברם לשכינה ע"י התורה, ובזכות שרה אמנו זכתה אסתר המלכה להציל היהודים בגלות. לפעמים רק אחרי הרבה זמן רואים התוצאות, הנאולה ...

ב.תיקון חוה

כותב רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב **באגרא דכלה** (בראשית):

ותאמר האש"ה הנח"ש, ס"ת שר"ה. ר"ל התחלת תיקון האשה תהיה **אמנו שר"ה**:

מובא במדרש רבה:

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו (בראשית כד,טז), כל ימים שהיתה שרה קימת היה **ענין** קשור על פתח אהלה, כיון שמתה פסק אותו ענין, וכיון שבאת רבקה חזר אותו ענין. כל ימים שהיתה שרה קימת היו דלתות פתוחות לרוחה, וכיון שמתה שרה פסקה אותה הרוחה, וכיון שבאת רבקה חזרה אותה הרוחה. וכל ימים שהיתה שרה קימת היה ברכה משלחת **בעסה**, וכיון שמתה שרה פסקה אותה הברכה, כיון שבאת רבקה חזרה. כל ימים שהיתה שרה קימת היה **נר** דולק מלילי שבת ועד לילי שבת, וכיון שמתה פסק אותו הנר, וכיון שבאת רבקה חזר. וכיון שראה אותה עושה כמעשה אמו, קוצה חלתה בטהרה וקוצה עסתה בטהרה, מיד ויבאה יצחק האהלה.

וכותב האלשיך **בתורת משה** (ד"ה ויהיו חיי שרה):

אך הנה ידענו מחכמי האמת כי **אברהם ושרה** באו לתקן את את אשר עותו **אדם וחווה**. וכן נראה מרז"ל באומרם בב"ר למה לא נברא אברהם תחלה מפני שמה שקלקל אדם בא אברהם ותיקן. ואם היה נברא הוא תחלה מי יתקן אחריו הנה כי לתקן בא אברהם. והוא כי אדם וחווה הביאו מיתה לעולם ואברהם ושרה הביאו **חיים** לעולם אלו גרמו קללה ואלו ונברכו בכ' וגו'. אדם סילק שכינה אל הרקיע ואברהם ושרה **הורידוהו מרקיע שביעי**. כמאמרם ז"ל בב"ר (פ' יט) אלו קלקלו הנפש ואלו **עשו הנפש** שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. אלו אכלו והאכילו מה שמביא מיתה לעולם. ואלו אכלו והאכילו מה שמביא **חיים** לעולם. כי ע"י מה שהיה מאכיל וגומל חסד נתקיים העולם כמשו"ל בשמות רבה.

כי מג' דברים שהעולם עומד עליהם בתחלה היה עומד על עמוד אחד. הוא גמילות חסדים של אברהם וכו'. וכן חוה הטיל בה נחש וזהמא ושרה נלקחה ב' פעמים ונשמרה **לבבל יוטל בה וזהמא**. ובוה מצאנו ראינו טעם אל הביא הוא ית' את שרה בנסיון ההוא. כי צרה גדולה היתה לה. אך הוא **לתקן קלקולי חוה** וגם רבקה הוצרכה לתקן במקומה. כי עדין לא נגמר התיקון והוא כי כל ג' האבות יש להם שייכות עם אדם כנודע ליודעים חן. וגם ג' **דברים שקלקלה חוה** שע"כ נצטוו הנשים בנדה וחלה והדלקת הנר **נתקן ע"י שרה** שע"כ אמרו ז"ל (ב"ר פ"ב) שהיתה **עיסת** שרה מתברכת שהוא בלי ספק על דבר החלה. ונר דלוק מערב שבה לערב שבת על דבר הנר **וענין** קשור על פתח האהל על פתחי נדה שהיתה **טהורה** מהן ונכנסה במקומה רבקה בברכות אלה כמפורש בענין אומרו ויבאה יצחק האהלה וגו'.

שבת שלום!